

Fuck July '15 – Fight Now: Η διπλή κληρονομιά του καλοκαιριού του 2015

Στη Στρατιά των Υπνοβατών, το υπέροχο βιβλίο των Wu Ming που τοποθετείται πέντε χρόνια μετά τη Γαλλική Επανάσταση, δύο φτωχοδιάβολοι από μία λαϊκή γειτονιά του Παρισιού (όπου τα γιακωβίνικα αισθήματα κυριαρχούν), συζητούν και αποτιμούν τον θάνατο του Ροβεσπιέρου και την επικράτηση της αντεπανάστασης. Ανταλλάσσουν τα παρακάτω λόγια προτού βυθιστούν στην απελπισία.

«Μπορεί να κράτησε λίγο αλλά σε εκείνο το λίγο τους κάναμε να τρέμουν, τους αριστοκράτες, τους γαμιόληδες, τα τομάρια...»

«Ναι, αλλά κοίτα πώς καταντήσαμε τώρα...»

«Μη μασάς, ακόμα τους προκαλούμε φόβο... Τους προκαλούμε φόβο επειδή συνέβη μια φορά και τίποτα δεν αποκλείει ότι δεν θα ξανα συμβεί».

«Μακάρι...»

Wu Ming, Στρατιά των Υπνοβατών, σελ. 602, Εκδόσεις των Συναδέλφων

Τηρουμένων των αναλογιών αλλά με αυτό το πνεύμα, πρέπει σήμερα να σηκώσουμε το ένα φορτίο της κληρονομιάς του 2015· να το υπερασπιστούμε απέναντι στα «τομάρια» γιατί ξέρουμε ότι ακόμα τους «προκαλεί φόβο». Μπορεί 10 χρόνια μετά, οι δυνάμεις του ΟΧΙ να είναι σαφώς ηττημένες, μπορεί η χώρα να έχει περάσει στους «φυσικούς κληρονόμους» της, τη Δεξιά, αλλά οι ελίτ ακόμα νιώθουν την ανάγκη να επιτεθούν στον Ιούλιο του 2015 και το 61% του ΟΧΙ. Ξέρουν φυσικά ότι δεν θα συμβεί ξανά με τον ίδιο ακριβώς τρόπο αλλά συγχρόνως ξέρουν ότι είναι επαρκώς αποσυνδεδεμένες από το λαϊκό αίσθημα, ότι έχουν υποβαθμίσει τόσο το επίπεδο ζωής, ότι έχουν μείνει ανεκπλήρωτα τόσα αιτήματα (και άλλα τόσα όνειρα), που δεν μπορείς ποτέ να προβλέψεις ακριβώς πού θα ξεσπάσει ένα υπόγειο ρεύμα οργής — η (απόλυτα μη αναμενόμενη) έκρηξη των Τεμπών 3 χρόνια μετά, ήταν μια υπενθύμιση αυτού.

Η υπεράσπιση του ΟΧΙ απέναντι σε αυτούς σημαίνει να δείχνουμε ότι όλα όσα ζούμε σήμερα, από την ακρίβεια μέχρι τα Τέμπη και από τις υποκλοπές μέχρι τον ΟΠΕΚΕΠΕ είναι η ουσιαστική κληρονομιά της τελικής επικράτησης του ΝΑΙ. Μια χώρα διαλυμένη με τους κατοίκους της σε απόγνωση, ένα πολιτικό σύστημα απόλυτα αποκομμένο από το λαϊκό αίσθημα, ένα κράτος απόλυτα προσδεδεμένο σε

ένα μείγμα μαφίας και οικονομικών συμφερόντων.

Η υπεράσπιση του ΟΧΙ δεν περιορίζεται αποκλειστικά απέναντι στους ηττημένους του '15 αλλά προφανώς επεκτείνεται και σε όσους μετέτρεψαν βίαια σε ΝΑΙ — και ευτυχώς, 10 χρόνια μετά, μπορούμε με σιγουριά να πούμε ότι πλήρωσαν το τίμημα για τις επιλογές τους. Είναι τρομερά αστείο που ο ΣΥΡΙΖΑ και ο Τσίπρας προσωπικά πανηγυρίζουν για τις αποκαλύψεις από την παρουσίαση των πρακτικών του Συμβουλίου Πολιτικών Αρχηγών μετά το δημοψήφισμα. Για ποια δικαίωση μιλάνε; Αυτό που αποδεικνύεται, πέρα από κάθε αμφιβολία, είναι ότι ο ΣΥΡΙΖΑ και η ηγεσία του τρομοκρατήθηκαν από το αποτέλεσμα και το εύρος της διαφοράς και έτρεξαν στο στρατόπεδο των ηττημένων για να διαχειριστούν από κοινού την κατάσταση και να παρουσιάσουν μια τελείως ψεύτικη εθνική σύμπνοια στην Τρόικα. Επιλέγουν, είτε στον ΣΥΡΙΖΑ είτε στη ΝΕΑΡ, αυτή ως πολιτική κληρονομιά τους, σε συνδυασμό με τις ιδιωτικοποιήσεις, τις περικοπές και όσα ακολούθησαν. Αν σήμερα βρίσκονται στο όριο της πολιτικής επιβίωσης, είναι διατεθειμένοι να το αποδώσουν σε οτιδήποτε άλλο εκτός από αυτό.

Τέλος, η υπεράσπιση του ΟΧΙ στρέφεται απέναντι και σε μία «αστυνομική αντίληψη της ιστορίας» που ψάχνει παντού συνωμοσίες, συνωμότες, αυτουργούς και πλεκτάνες, που βλέπει κάθε σύγκρουση ως θέατρο σκιών. Η αντίληψη αυτή επεκτείνεται και μέσα στην Αριστερά και στο στρατόπεδο του ΟΧΙ και είναι λογικό σε ένα βαθμό — είναι η απογοήτευση που γεννάει τέτοιες σκέψεις. Ποιος σχεδίασε όμως όλα αυτά; Ο ΣΥΡΙΖΑ που τελικά καταβαραθρώθηκε; Το ΔΝΤ που για πρώτη φορά είδε χώρα του δυτικού κόσμου να μην αποπληρώνει δόση χρέους; Η Ευρωπαϊκή Ένωση που έκοψε για πρώτη φορά τη ροή χρήματος σε μια χώρα για να εκβιάσει το αποτέλεσμα σε άλλη κατεύθυνση από αυτή που ήρθε; Οι εργοδότες που πίεζαν και τρομοκρατούσαν τους εργαζόμενους και εργαζόμενες που σε συντριπτικά ποσοστά είδαν την ψήφο στο ΟΧΙ ως απάντηση στους μισθούς πείνας και στην ανεργία; Το δημοψήφισμα σίγουρα δεν ήταν μες τα πλάνα Τρόικας και του εγχώριου στρατοπέδου του ΝΑΙ· πολύ περισσότερο ήταν εκδήλωση των αντιφάσεων και του αδιεξόδου του ΣΥΡΙΖΑ που αναζητούσε μια ήττα με ψηλά το κεφάλι ώστε να εφαρμόσει μνημόνια στο όνομα της «λαϊκής βούλησης». Μέσα από αυτή τη ρωγμή στην κυβερνητική πολιτική του πρώτου εξαμήνου του 2015, εκδηλώθηκαν συσσωρευμένα και συμπιεσμένα όλες οι αντιθέσεις της πενταετίας 2010-2015. Έτσι, ήρθε στο επίκεντρο και έγινε ευρύτερα κατανοητό η αντίθεση στα μνημόνια μπορεί να υλοποιηθεί μόνο μέσα από τη ρήξη με το ευρώ, την ΕΕ και την αποπληρωμή του χρέους — το μπλοκ που ψήφισε ΟΧΙ, ανεξαρτήτως αν συμφωνούσε απόλυτα ή εν μέρει με αυτή την προοπτική, ήταν συνειδητοποιημένο ως προς αυτό.

Από αυτή την άποψη, το δημοψήφισμα αποτέλεσμα μια γνήσια Στιγμή, κατά τον ορισμό του Λούκατς:

Τι είναι η “στιγμή” ; Μία κατάσταση με μεγαλύτερη ή μικρότερη διάρκεια, η οποία όμως διακρίνεται από τη διαδικασία που οδηγεί σε αυτή καθώς συνενώνει τις ουσιαστικές τάσεις της διαδικασίας και επιβάλλει τη λήψη μιας απόφασης σχετικά με τη μελλοντική κατεύθυνση της διαδικασίας» (Tailism and the Dialectic, σελ.55).

Σε εκείνη την εβδομάδα, ήρθαν να δέσουν όλες οι τάσεις του προηγούμενου διαστήματος και να φτάσουν σε παροξυσμό: η εξόφθαλμη στήριξη των ΜΜΕ στο μνημονιακό πλάνο, η λαϊκή και νεολαιίστικη αντίθεση σε αυτό, η κινδυνολογία και το ΤΙΝΑ ως βασικό εργαλείο πειθάρχησης, το σπιράλ απαξίωσης όλων των θεσμών. Μαζί με αυτά ήρθαν να δεθούν τα πολιτικά ερωτήματα: το ζήτημα της επιβίωσης συνδέθηκε με θέματα δημοκρατίας και λαϊκής κυριαρχίας — ποιος τελικά μπορεί να αποφασίσει για αυτό τον τόπο;

Φυσικά, η απόφαση μετά το δημοψήφισμα έπεσε στα χέρια της πιο ανίκανης και συγχρόνως επικίνδυνης ηγεσίας που έχει υπάρξει στη σύγχρονη ιστορία της Αριστεράς, με τα γνωστά αποτελέσματα. Η κοινωνική διάθεση για ρήξη παραμερίστηκε με τη μία και συνειδητά — η συγκρότηση του ΟΧΙ σε πολιτικό υποκείμενο θα συγκροτούσε ένα πλαίσιο απόλυτα μη διαχειρίσιμο. Φυσικά, το ζήτημα αυτό αποτελεί κριτική για το σύνολο της Αριστεράς, είτε ήταν η αριστερή πτέρυγα του τότε ΣΥΡΙΖΑ είτε το ΚΚΕ είτε η εξωκοινοβουλευτική Αριστερά — η οποία με όλες τις αδυναμίες και τα όρια της, έδωσε τη μάχη του δημοψηφίσματος με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Η έλλειψη εναλλακτικού σχεδίου, η αδυναμία ώσμωσης με το ευρύτερο μπλοκ του ΟΧΙ (ή έστω τα πιο αποφασισμένα τμήματά του) κόστισαν και διευκόλυναν τις κινήσεις Τσίπρα. Στην ίδια λογική, τα ξεχωριστά κατεβασμάτα της ριζοσπαστικής Αριστεράς τον Σεπτέμβριο του 2015 και η μη προσαρμογή στις νέες συνθήκες μετά την ήττα, ουσιαστικά επιτάχυναν την αποσάρθρωση του ΟΧΙ και το ρεβανσιστικό μπαράζ του μνημονιακού μπλοκ.

Η άλλη όψη της κληρονομιάς του 2015

Τον Δεκέμβριο του 2008, σε έναν τοίχο της Αθήνας έγραφε “Fuck May ‘68 - Fight Now”. Αν και κάπως αφοριστικό, το σύνθημα εκφράζει μια αλήθεια: αν θες να τιμήσεις μια μεγάλη στιγμή, πρέπει να αγωνιστείς τώρα και αυτό πολλές φορές ξεκινάει από το να συνειδητοποιήσουμε, όσο επώδυνο και αν είναι αυτό, το πόσο απέχουμε από το 2015.

Στη δεκαετία που μεσολάβησε, είχαμε μια σταθεροποίηση του συστήματος διεθνώς — που αποτυπώθηκε και στη μερική ανάκαμψη του ελληνικού καπιταλισμού. Με την αποτυχία της Αριστεράς να δώσει διέξοδο στην κρίση του 2008, είχαμε παγίωση των χαμηλών προσδοκιών, του ατομικού δρόμου και, σε πολιτικό επίπεδο, είχαμε την άνοδο της Ακροδεξιάς ως εκφραστή της κοινωνικής οργής που την στρέφει στους πιο αδύναμους, γυναίκες, ΛΟΑΤΚΙ άτομα, μετανάστριες και πρόσφυγες — ο συνδυασμός ανέχειας και νεο-συντηρητικών ρευμάτων έφτιαξε πλαίσιο κοινωνικού κανιβαλισμού σε όλο τον δυτικό κόσμο. Η ρεβάνς του ΝΑΙ ολοκληρώθηκε το 2019, φτιάχνοντας έκτοτε ένα πλαίσιο όλο και πιο ασφυκτικό και αυταρχικό. Η ρήξη, απτή και στον άμεσο ορίζοντα του 2015, ξεμακραίνει έκτοτε όλο και περισσότερο.

Συγχρόνως, η ατζέντα άλλαξε ριζικά. Η απειλή του πολέμου έμπαινε μόνο στο αποκορύφωμα της κινδυνολογίας τον Ιούλιο του 2015 και όποιος την ανέφερε, αντιμετωπίζονταν με χλεύη, όπως και έπρεπε. Σήμερα, η γενοκτονία στην Παλαιστίνη είναι πραγματικότητα, όπως και η επίθεση του Ισραήλ σε Λίβανο και Ιράν διαδοχικά σε ένα ευρύτερο πλαίσιο στρατιωτικοποίησης της Δύσης, από το ReArm

της ΕΕ μέχρι την απόφαση των χωρών του ΝΑΤΟ για άνοδο των πολεμικών δαπανών στο 5% του ΑΕΠ. Η κλιματική αλλαγή, εκτός της σκέψης μας προ δεκαετίας, σήμερα γίνεται επώδυνη πραγματικότητα και οι συνέπειες της όλο και πιο αισθητές. Η άνοδος της Ακροδεξιάς για την οποία προειδοποιούσε όποιος και όποια αντιτίθονταν στη διαχείριση του ΣΥΡΙΖΑ, είναι επίσης γεγονός. Τέλος, οι ελπίδες τμημάτων της Αριστεράς ότι αρκεί η ήττα του σχεδίου ΣΥΡΙΖΑ ώστε να βρεθούν οι ίδιες στον αφρό, αποδείχθηκαν φρούδες. Ελλείψει μιας μαζικής και ριζοσπαστικής εναλλακτικής, η κατάρρευση των αυταπατών του ΣΥΡΙΖΑ για διαπραγμάτευση με τους δανειστές, συνδέθηκαν με συνολικότερη απαξίωση της Αριστεράς και επιτάχυνση του κατακερματισμού της.

Η συνειδητοποίηση του αρνητικού συσχετισμού μπροστά στον οποίο βρισκόμαστε δεν αποτελεί λόγος για παράλυση, ειδικά όταν καταλαβαίνουμε πόσο εύθραυστη είναι η νέα συναίνεση που οικοδομείται αλλά και το πόσο υπαρξιακά ζητήματα τίθενται μπροστά στις κοινωνίες μας. Ωστόσο, μπροστά σε αυτή τη νέα συνθήκη, το καλοκαίρι του 2015 δεν αποτελεί τυφλοσούρτη, δεν αποτελεί κάποιον μαγικό κουτί με έτοιμες λύσεις. Πολύ περισσότερο, η αδυναμία της Αριστεράς να προσαρμοστεί στις νέες συνθήκες, η αδυναμία να συνειδητοποιήσει την ουσιαστικά νέα περίοδο που έχει μπει, γίνεται ανάχωμα στις προσπάθειες της. Ένα νέο πλαίσιο αντιθέσεων έχει φτιαχτεί και άρα νέες συμπυκνώσεις και τρόποι διαμεσολάβησης της κοινωνικής αμφισβήτησης ανοίγονται μπροστά μας.

Σε αυτή την κατεύθυνση, αν θέλουμε να «τιμήσουμε» το καλοκαίρι του 2015, πρέπει να σκεφτούμε πώς θα μπορούμε να συμβάλλουμε

- Σε ένα μεγάλο αντιπολεμικό κίνημα με την Παλαιστίνη στην προμετωπίδα του, ένα κίνημα ικανό να θέσει πραγματικά εμπόδια στην πολεμική προετοιμασία και τη στρατιωτικοποίηση της οικονομίας
- Στην αποσταθεροποίηση και ανατροπή της κυβέρνησης Μητσοτάκη, η οποία όσο θα κλονίζεται, τόσο θα στρέφεται στον αυταρχισμό και σε προσπάθειες «φυγής προς τα εμπρός», προσπαθώντας να συσπειρώσει τη βάση της σε όλο και πιο συντηρητική ή και ανοιχτά ακροδεξιά πολιτική
- Στην κοινή δράση και πολιτική συμπόρευση της ριζοσπαστικής Αριστεράς ως τμήμα ενός νέου μπλοκ της ρήξης που θα κουβαλάει μέσα τους τις εμπειρίες και τα μαθήματα του '15 αλλά θα αναπτύσσεται και θα κρίνεται μέσα μαχητικές επιλογές στο σήμερα.

Στην πορεία ανάπτυξη των κοινωνικών αγώνων και της ανασυγκρότησης της Αριστεράς, τα άλυτα ζητήματα του 2015 θα επανέλθουν — η απώθηση έχει τα όρια της και στην πολιτική. Αν κάτι μάθαμε από τον καυτό Ιούλιο, δέκα χρόνια πίσω, ήταν ότι δεν μπορεί να υπάρξει πραγματικά προοδευτική πολιτική σε αυτή τη χώρα αν δεν αναμετρηθεί και «λύσει» τα ζητήματα τους χρέους, της Ευρωζώνης, της Ε.Ε. — κάθε διαπραγμάτευση με την άρχουσα τάξη και τους διεθνείς φίλους της, πρέπει να έχει αυτά ως κεκτημένα, ειδάλλως θα είναι ασύμμετρη σε απόλυτο βαθμό.

Ωστόσο, το πώς θα τεθούν και πώς θα γίνουν ξανά λαϊκή συνείδηση αυτά τα ζητήματα, δεν μπορεί να καθοριστεί εκ των προτέρων — θα μπορούσαμε ίσως, στα πλαίσια ασκήσεων φαντασίας, να σκεφτούμε ένα ρηξιακό σενάριο που προκύπτει μέσα από την απειθαρχία στα πολεμοκάπηλα προγράμματα της ΕΕ και στη νέα λιτότητα που θα τα συνοδεύει αλλά και αυτο λίγα λέει στην πράξη.

Το βασικό είναι να φτιάξουμε μια Αριστερά, ικανή στις ασκήσεις φαντασίας αλλά πιο ικανή στο να χτίζει σήμερα κοινωνικά και πολιτικά μπλοκ αντίστασης που θα αντιστρέφουν τη φορά του βέλους της τελευταίας δεκαετίας και θα δείχνουν ρητά σε μια νέα σύγκρουση — ένα νικηφόρο καλοκαίρι που θα δικαιώσει όλα τα προηγούμενα.